

Memorandum

Werkafspraken wolf 2025, Aanlijnplicht

Onderwerp	Werkafspraken wolf 2025, Aanlijnplicht
Datum	03-04-2025
Van	5.1.2e
Aan	POVTH
Telefoonnummer	5.1.2e
Team	PMB

Reden agendering

Ter vaststelling

Op 13 maart wordt een bestuurlijke seizoenstart wolf gemaakt door het vaststellen van een aantal werkafspraken. Bijgevoegd het stuk wat is gemaakt voor de bespreking van de aanlijnplicht.

Voorblad Werkafspraken Wolf 2025

Plan van aanpak Aanlijnplicht

Onderwerp	Werkafspraken Wolf 2025, aanlijnplicht
Datum	13-03-2025
Van	5.1.2e, provincie Utrecht
Aan	Bestuurlijk Overleg Wolf 13 maart 2025
Telefoonnummer	5.1.2e

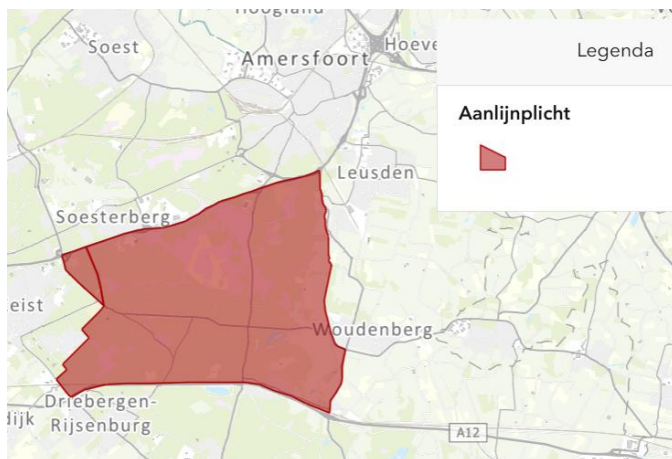
Gevraagd besluit

1. Instemmen met de voorgenomen jaarlijkse aanlijnplicht voor de periode 15 maart-15 september permanente aanlijnplicht die begrenst is zoals aangegeven op de kaart in het plan van aanpak

Samenvatting

Sinds de wolf zich op de Utrechtse Heuvelrug heeft gevestigd hebben er zich incidenten voorgedaan. Bij de meeste incidenten waren honden betrokken. De hond is genetisch verwant aan de wolf. Daarom kan een hond door de wolf als bedreiging voor zijn territorium worden gezien en worden aangevallen.

De zoogdiervereniging adviseert om een aanlijnplicht in te stellen om de kans op die incidenten te minimaliseren. Een aanlijnplicht verkleint de risico's voor honden en hun bezitters dus fors, en zorgt ervoor dat er in natuurgebieden die tevens wolvenleefgebied zijn, prettig en veilig gerecreëerd kan worden. Daarnaast ziet de rechter de aanlijnplicht ook als noodzakelijke maatregel om een vergunning te krijgen voor verdergaande beheersmaatregelen zoals het vangen, verdoven, zenderen en negatief conditioneren van de wolf.

In het najaar van 2025 is door de provincie een kerngroep gestart met daarin een aantal gemeenten en TBO's om dit advies verder uit te werken. Dit heeft geleid tot het voorstel om een te komen tot een jaarlijkse aanlijnplicht in de periode 15 maart-15 september in het gebied zoals begrenst op de kaart hiernaast.

Bestuurlijk is afgesproken om de aanlijnplicht in het najaar te evalueren en indien nodig contact op te nemen als en een noodzaak is voor uitbreiding van de aanlijnplicht of het negatieve effect van de aanlijnplicht op andere gebieden onwenselijk groot is (waterbedeffect).

Stand van zaken

Omdat de voorgenomen aanlijnplicht op 15 maart moet ingaan zijn de voorbereidende werkzaamheden al in gang gezet. Op 14 maart zullen door Staatsbosbeheer en Het Utrechts Landschap de bordjes worden opgehangen. In het weekend van de 15^e maart wordt gestart met het mensen attenderen op de aanlijnplicht.

Wie moet waar rekening mee houden?

In het plan van aanpak is per partij aangegeven welke rol deze partij heeft en wat er moet gebeuren. Op basis van de voorgestelde begrenzing heeft het, afgezien van voorbereidende werkzaamheden, op dit moment vooral consequenties voor Het Utrechts Landschap, Staatsbosbeheer en de gemeente Zeist.

Plan van aanpak implementatie aanlijnplicht 2025

Inleiding

Naar aanleiding van de wolvenincidenten op de Utrechtse Heuvelrug in de zomer van 2024 is de provincie Utrecht door de Zoogdiervereniging om 'honden aangelijnd te houden in het leefgebied van de wolf'. Op 20 februari 2025 heeft de Zoogdiervereniging het advies gepreciseerd naar: 'stel een aanlijnplicht in voor honden in het leefgebied van wolven te weten het gebied tussen de A28 en de A12, jaarlijks in de periode van 15 maart t/m 15 sep, en een aanlijnadvies daarbuiten.

In het najaar van 2025 is door de provincie een kerngroep gestart met daarin een aantal gemeenten en TBO's om dit advies verder uit te werken. In de kerngroep lag niet de nadruk op het bereiken van consensus, maar naar het in beeld brengen van de aspecten die een rol spelen bij het eventueel invoeren van een aanlijnplicht.

Mede met de input uit de kerngroep is het plan van aanpak opgesteld en op 9 januari besproken met Gemeente Leusden, Gemeente De Bilt, Gemeente Woudenberg, Utrechts Particulier Grondbezit, Gemeente Utrechtse Heuvelrug, Utrechts Landschap, Gemeente Zeist, Regionale Uitvoeringsdienst, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Gemeente Baarn, Gemeente Soest, Provincie Utrecht. Tijdens dat overleg is met betrekking tot de aanlijnplicht besloten om te komen tot een:

- periodieke (15 maart-15 september), permanente aanlijnlicht die beperkt is tot het leefgebied van de roedel. Hiermee wordt ook aangesloten op de start van de Kraamkamer van de Natuur.
- Vervolgafspraken inplannen met Utrechts landschap, SBB en betrokken gemeenten: Utrechtse Heuvelrug, Woudenberg, Leusden, Zeist, RUD en provincie. De overige partijen blijven betrokken als agendalid.
- Provincie werkt de bebording en bestickering verder uit met betrokken communicatieadviseurs
- Er wordt onderzocht of er meer behoefte is aan BOA's. De provincie heeft aangegeven om, als dat nodig is te kijken of daar middelen voor zijn.

Op 30 januari 2025 heeft een vervolgoverleg plaatsgevonden. Tijdens dat overleg wordt zijn afspraken gemaakt over de begrenzing en is overlegd over de invoering en communicatie. Op 25 februari is het plan van aanpak geactualiseerd op basis van de afspraken van 9 januari 2025 en 30 januari 2025.

In het kernteam is afgesproken om de aanlijnplicht in het najaar te evalueren en indien nodig contact op te nemen als:

- Er een noodzaak is voor uitbreiding van de aanlijnplicht
- Het negatieve effect van de aanlijnplicht op andere gebieden onwenselijk groot is

Achtergrond aanlijnplicht

Sinds de wolf zich op de Utrechtse Heuvelrug heeft gevestigd hebben er zich incidenten voorgedaan. Bij de meeste incidenten waren honden betrokken. De wolvenexperts die de provincie Utrecht raadpleegt adviseren unaniem om een aanlijnplicht in te stellen om de kans op die incidenten te minimaliseren. De honden moeten hierbij zijn aangelijnd tot maximaal 10 meter. Hierbij hebben de honden nog wel bewegingsvrijheid, maar blijven ze nog wel zo dicht bij hun eigenaar dat een naderende wolf ze als één geheel ziet met hun eigenaar. Aangezien wolven van nature bang zijn voor mensen zal het risico op een incident verminderd zijn ten opzichte van aanlijnen met een langere lijn of de hond laten loslopen. Bij een langere lijn of bij loslopen zal de wolf een hond als een zelfstandig dier zien. De hond is genetisch verwant aan de wolf. Daarom kan een hond door de wolf als bedreiging voor zijn territorium worden gezien en worden aangevallen. Een aanlijnplicht verkleint de risico's voor honden en hun bezitters dus fors, en zorgt ervoor dat er in natuurgebieden die tevens wolvenleefgebied zijn, prettig en veilig gerecreëerd kan worden. Daarnaast ziet de rechter de aanlijnplicht ook als noodzakelijke maatregel om een vergunning te krijgen voor verdergaande beheersmaatregelen zoals het vangen, verdoven, zenderen en negatief conditioneren van de wolf.

Collectiviteit

De provincie Utrecht is geen bevoegd gezag voor het losloopbeleid op de gronden van gemeenten en TBO's, dat zijn zij zelf. De provincie kan de aanlijnplicht dus niet instellen. Wel zal de provincie, als de gemeenten en TBO's hier klaar voor zijn, een dringend advies geven aan de terreineigenaren om deze in te stellen. Voor eenduidige communicatie naar de bewoners en bezoekers én om een waterbedeffect te voorkomen is het van belang alle gemeenten en TBO's meedoen met de aanlijnplicht.

Overwegingen met betrekking tot de reikwijdte

- Periodiek of jaarrond?
- Tijdelijk of permanent?
- Alle losloopgebieden veranderen in aanlijnplichtgebied of alleen in de regio waar de roedel zich begeeft?

Periodiek of jaarrond

Er zijn twee scenario's mogelijk met betrekking tot de jaarlijkse duur van de aanlijnplicht:

- A) De aanlijnplicht zal gelden van circa maart-september, oftewel in de periode dat de welpen jong zijn en er dus het meeste risico is.
- B) De aanlijnplicht zal jaarrond gelden.

Op 9 januari is afgesproken is om in te zetten op een periodieke aanlijnplicht van 15 maart tot en met 15 september (welpenseizoen). Door te kiezen voor een periodieke plicht is deze inhoudelijk te onderbouwen waarmee de plicht uitlegbaar is. Verwachting is dat het draagvlak voor de plicht daardoor positief wordt beïnvloed en dat het effect op het draagvlak voor de wolf beperkt is. Mogelijk nadeel is dat het voor de handhaving moeilijker is. Bij de uitvoering moet aandacht zijn voor: een goed communicatieplan. Mocht een aanpassing nodig zijn dan wordt dit in het kernteam besproken.

Tijdelijk of permanent

Er zijn 2 scenario's overwogen voor de duur van de aanlijnplicht:

- A) Inzet op een tijdelijke aanlijnplicht
- B) Inzet op een permanente aanlijnplicht

Op 9 januari is afgesproken om over te gaan tot een permanente aanlijnplicht. Omdat de wolf niet meer weg zal gaan van de Utrechtse Heuvelrug kan gekozen worden voor een permanente aanlijnplicht. Hiervoor is ook gekozen omdat gedragswetenschap hebben aangegeven dat geen einddatum beter werkt: een tijdelijke regeling verlaagt de kans op naleving. Mocht een aanpassing nodig zijn dan wordt dit in het kernteam besproken.

Zonering

Er zijn 3 scenario's voor de zonering van de aanlijnplicht overwogen:

- A) Aanlijnplicht zal op de hele Utrechtse Heuvelrug gaan gelden.
- B) Aanlijnplicht zal op de hele Utrechtse Heuvelrug gaan gelden behalve op de gebieden die als alternatief losloopgebied worden toegewezen.
- C) Aanlijnplicht zal alleen gelden in de regio waar de roedel zich bevindt.

Op 9 januari is afgesproken om de aanlijnplicht te beperken tot het gebied waar de overlast heeft plaats gevonden. Dat verhoogt de handhaafbaarheid en het aantal betrokken partijen en maakt dat de plicht uitlegbaar is waarmee het draagvlak voor de plicht zo groot mogelijk is en het draagvlak voor de wolf zo min mogelijk negatief wordt beïnvloed. Op 9 januari is afgesproken dat in het vervolgoverleg met een kleinere club een kaart wordt opgesteld. Daarnaast is afgesproken om het kernteam in stand te houden zodat nagedacht kan worden over alternatieven als het waterbedeffect als onaantvaardbaar wordt ervaren en vinger aan de pols houden met betrekking tot risico's zoals verplaatsen van de roedel.

Onder de kaart zoals vastgesteld op 30 januari. Binnen de begrenzing gaat het om gebieden van Het Utrechts Landschap en Staatsbosbeheer. Mocht een aanpassing nodig zijn dan wordt dit in het kernteam besproken.

Handhaving

Bij het instellen van een aanlijnplicht willen we graag dat alle bezoekers zich hieraan gaan houden. Een effectieve aanlijnplicht zal het aantal hondgerelateerde wolvenincidenten waarschijnlijk sterk verminderen. Daarnaast vergroot het de kans dat een vergunning om wolven te mogen vangen, verdoven en zenderen standhoudt bij de rechter. Om bezoekers bewust te maken van de aanlijnplicht is afgesproken in de eerste 6 weken na het plaatsen van de bebording te waarschuwen. Overtreders krijgen dan een flyer mee. Na het aflopen van de waarschuwingsperiode wordt er geverbaliseerd.

Op basis van het besluit op 9 januari hebben Het Utrechts Landschap, Staatsbosbeheer en de provincie Utrecht onderling afspraken gemaakt over de bemensing van de handhaving. Vanuit de provincie wordt in overleg gekeken naar inzetten van BOA's vanuit het RUD. Voor 2025 past dat binnen de bestaande afspraken van provincie en RUD. Mocht een uitbreiding van de plicht noodzakelijk zijn dan zal in gezamenlijkheid worden gekeken naar de bemensing van de handhaving. Mocht een aanpassing van de begrenzing of iets anders nodig zijn met gevolgen voor de handhaving dat wordt gekeken of dit in onderling overleg kan worden opgelost.

Kaart losloopgebieden

Om een integraal beeld te krijgen van waar alle losloopgebieden op de Utrechtse Heuvelrug zich bevinden wordt er door de provincie momenteel gewerkt aan een GIS-kaart van de losloopgebieden. Deze is wordt openbaar toegankelijk

Bebording

Op de huidige bebording bij losloopgebieden staat vermeld dat honden er los mogen lopen. In het gebied moet door middel van bebording duidelijk worden gemaakt dat er een aanlijnplicht is en waar deze is. Afgesproken is dat de provincie Utrecht, Staatsbosbeheer en Het Utrechts Landschap en daar waar gemeenten eigenaar zijn samen de borden ontwikkelen en de provincie Utrecht de borden laat maken. Omdat het mogelijk is dat er borden worden gestolen dan wel de aanlijnplicht moet worden uitgebreid naar aanleiding van incidenten is afgesproken dat de provincie Utrecht een groter aantal borden besteld dan noodzakelijk gezien de op 30 januari afgesproken begrenzing.

Op basis van het besluit van 9 januari om de aanlijnplicht in te laten gaan op 14 maart zijn Het provincie Utrecht, Utrechts Landschap en Staatsbosbeheer reeds gestart met de voorbereiding en worden de borden in principe opgehangen op 14 maart 2025 zodat in dat weekend gestart kan worden met het wijzen van bezoekers op de aanlijnplicht.

Risico beheersing

Er zijn verschillende risico's bij het instellen van de aanlijnplicht. Hier zijn enkele mogelijke risico's beschreven inclusief mitigatie.

- Risico: maatschappelijke onvrede over de aanlijnplicht.
Mitigatie: communicatie met onderbouwing van de plicht door communicatie in het gebied, flyers etc.
- Risico: de onderborden worden vernield of gestolen.
Mitigatie: het onderbord vervangen en desgewenst aangifte doen.

- Risico: de aanlijnplicht wordt op grote schaal overtreden na de periode van meer handhaving.
Mitigatie: handhaving, in eerste instantie door TBO eventueel in overleg met de provincie opvoeren
- Risico: 'waterbedeffect' losloopgebieden buiten het gebied met aanlijnplicht komen extra druk onder druk te staan denk bijvoorbeeld aan Lage Vuursche.
Mitigatie: in stand houden van het grote kernteam zodat bij problemen overlegd kan worden over oplossingen

Deze lijst is zeker niet uitputtend. Afgesproken is daarom om het kernteam in stand te houden zodat bij problemen overlegd kan worden over oplossingen.

Communicatie

Afgesproken is om het volgende te doen:

- Bezoekers informeren over de aanlijnplicht
- Bebording in het gebied
- Flyer verspreiden (onder bezoekers en bij gemeenten)

Vorbereiding en uitvoering aanlijnplicht

Per partij is een opsomming gegeven van zaken waar rekening mee gehouden dient te worden met betrekking tot de voorbereiding en uitvoering van de aanlijnplicht.

Provincie Utrecht

Fase 1: voorbereiden aanlijnplicht

1. Instellen en voorzitten kernteam
De provincie Utrecht stelt een kernteam om de mogelijkheden van een aanlijnplicht te onderzoeken als dit aansluit bij het advies van de Zoogdiervereniging
2. Voorereiden communicatiestrategie
Communicatie verdient een goede afstemming en een afgewogen strategie. Het verhaal moet goed door de partijen verteld worden, wetende dat met name hondenbezitters het loslopen van de hond een groot goed vinden. Daarom is het bijvoorbeeld belangrijk om aandacht te geven aan de alternatieve losloopgebieden binnen en buiten de bebouwde kom indien van toepassing. De provincie zal hierin de regie nemen.
3. Voorbereiden wijzigen informatiedragers
 - a. Bebording maken in overleg met TBO's en gemeenten (ontwerp en specificaties) en contact leggen met een drukker. Afstemmen van moment drukken. Het gaat om uniforme bebording waardoor de bezoekers van het betreffende gebied worden geïnformeerd over het betreden van een wolvenleefgebied met een aanlijnplicht en voor meer informatie een QR-code die verwijst naar de informatiepagina van de provincie.
 - b. voorbereiden aanpassen tekst op de provinciale website

Fase 2: invoeren aanlijnplicht

4. Uitvoering communicatieplan
 - a. Maken bebording en op(laten) sturen naar TBO's en gemeenten
 - b. Aanpassen tekst op de provinciale website

Gemeenten

Fase 1: voorbereiden aanlijnplicht

1. Opstellen aanwijzingsbesluit
Het niet nodig om de artikel 2:57 van de APV aan te passen zolang deze gebaseerd is op de model-APV. Het is enkel nodig om een aanwijzingsbesluit op te stellen voor het aangewezen gebied waar de aanlijnplicht komt te gelden, op grond van 2:57, lid 1 onder C van de Model APV. Het is raadzaam om

het aanwijzingsbesluit vast klaar te hebben liggen zodat het na de afgifte van het dringend advies direct kan worden gepubliceerd.

2. Opsporingsambtenaren categoriaal aanwijzen

Opsporingsambtenaren categoriaal aanwijzen middels slotbepaling in artikel 6:2 van de Algemene Plaatselijke Verordening. Wanneer een Opsporingsambtenaar in dienst van een TBO of een andere organisatie niet is aangewezen door het bevoegd gezag, is het voor hen niet mogelijk om strafrechtelijk de bepalingen van de APV te handhaven.

Het is vanuit praktisch oogpunt wenselijk dat in de slotbepaling van de APV alle opsporingsambtenaren worden aangewezen, zodat niet iedere externe boa los aangewezen moet worden.

3. Opstellen bestuurlijk stuk

Afhankelijk van de wensen van het college kan het nodig zijn om een bestuurlijk stuk op te stellen met daarin de financiële, juridische en inhoudelijke onderbouwing over het nut en noodzaak van de aanlijnplicht ten behoeve van de bescherming van de wolf en de openbare orde en veiligheid.

4. Indien van toepassing: wijzigen afspraken met TBO's

Indien er afspraken m.b.t. aanlijnen/loslopen zijn dienen deze te worden aangepast.

5. Voorbereiden communicatiestrategie

Communicatie verdient een goede afstemming en een afgewogen strategie. Het verhaal moet goed door de partijen verteld worden, wetende dat met name hondenbezitters het loslopen van de hond een groot goed vinden. Daarom is het bijvoorbeeld belangrijk om aandacht te geven aan de alternatieve losloopgebieden binnen en buiten de bebouwde kom indien van toepassing. De provincie zal hierin de regie nemen.

6. Voorbereiden wijzigen informatiedragers

- a. Bebording: Provincie Utrecht stuurt de gemeenten waar het nodig is uniforme bebording waardoor de bezoekers van het betreffende gebied worden geïnformeerd over het betreden van een wolvenleefgebied met een aanlijnplicht en voor meer informatie een QR-code die verwijst naar de informatiepagina van de provincie.
- b. De gemeenten dragen zorg voor het wijzigen van de relevante toegangsregels op de bebording.
- c. De nieuwe teksten voor op de gemeentewebsite zou vast klaargezet kunnen worden zodat de website kan worden aangepast.

7. Voorbereiden handhaving

In de voormalige losloopgebieden dient net als in de al bestaande aanlijnplichtgebieden gehandhaafd te worden door de gemeente. Hiervoor is het belang om tijdig in beeld te hebben hoeveel capaciteit nodig is. Mocht er een probleem ontstaan dan wordt in overleg met de provincie gezocht naar een oplossing.

Fase 2: invoeren aanlijnplicht

1. Vaststellen aanwijzingsbesluit en informeren gemeenteraad

Zodra het aanwijzingsbesluit de ambtelijke besluitvorming is gepasseerd en vastgesteld is door het college wordt het stuk ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad.

2. Publiceren aanwijzingsbesluit

Het aanwijzingsbesluit dient ook te worden gepubliceerd via de website van het KOOP (Kenniss- en Exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties). Zonder publicatie in het KOOP is het niet mogelijk om een proces-verbaal van het strafbare feit aan te leveren bij het CJIB.

3. Feitcode koppelen

Na publicatie van het APV aanwijzingsbesluit in het KOOP systeem en categoriale aanwijzing van opsporingsambtenaren dient deze feitcode te worden gekoppeld aan de transactiemodule van het CJIB dan wel te worden gecontroleerd of dit op de juiste wijze

gekoppeld is. Zonder koppeling van de feitcode in de transactiemodule zal de PV niet worden geaccepteerd in de transactiemodule.

4. Aanpassen informatiedragers

Het aanpassen van o.a. de bebording en gemeentewebsite.

5. Proactieve communicatie naar bewoners

Het communicatieplan dat in de voorbereidingsfase is voorbereid, treedt in werking.

6. Handhaving

Er wordt gehandhaafd in alle aanlijnplichtgebieden op de Utrechtse Heuvelrug, gestart wordt met een waarschuwingsperiode van 6 weken.

TBO's

Fase 1: voorbereiding aanlijnplicht

1. Indien van toepassing: wijzigen afspraken met gemeenten

Indien er afspraken m.b.t. aanlijnen/loslopen zijn met gemeenten dienen deze te worden aangepast.

2. Voorbereiden communicatiestrategie

Communicatie verdient een goede afstemming en een afgewogen strategie. Het verhaal moet goed door de partijen verteld worden, wetende dat met name hondenbezitters het loslopen van de hond een groot goed vinden. Daarom is het bijvoorbeeld belangrijk om aandacht te geven aan de alternatieve losloopgebieden binnen en buiten de bebouwde kom indien van toepassing. De provincie zal hierin de regie nemen.

3. Voorbereiden wijzigen informatiedragers

- Provincie Utrecht stuurt de TBO's uniforme bebording waardoor de bezoekers van het betreffende gebied worden geïnformeerd over het betreden van een wolvenleefgebied en voor meer informatie een QR-code kunnen scannen die verwijst naar de informatiepagina van de provincie.
- De TBO's passen de openstellingsregels aan.
- De nieuwe teksten voor op de website zou vast klaargezet kunnen worden zodat de website na invoering kan worden aangepast
- Ook folders, informatie in bezoekerscentra, handboeken etc. moeten worden aangepast.

4. Voorbereiden handhaving

Om de aanlijnplicht effectief te laten zijn, dient in de voormalige losloopgebieden net als in de al bestaande aanlijnplichtgebieden gehandhaafd te worden. Hiervoor moet per TBO bekeken wat er nodig is aan capaciteit. Mocht er een probleem ontstaan dan wordt in overleg met de provincie gezocht naar een oplossing.

Fase 2: invoering aanlijnplicht

1. Brief naar HUS en hondentrainingsbedrijven

Afhankelijk van met welke bedrijven er afspraken zijn worden deze per brief geïnformeerd over aanpassingen in de overeenkomsten. Voor de opzet hiervan kan gebruik gemaakt worden van de brief die Staatsbosbeheer al klaar heeft liggen.

2. Aanpassen informatiedragers

Denk hierbij aan het aanpassen van de bebording en website, zie nr. 5 en 6 van fase 1.

3. Proactieve communicatie naar leden/gebruikers

Het communicatieplan dat in de voorbereidingsfase is voorbereid, treedt in werking. Er wordt proactief gecommuniceerd naar leden, vrijwilligers, gebruikers en omwonenden.

4. Handhaving

Er wordt gehandhaafd in alle aanlijnplichtgebieden op de Utrechtse Heuvelrug, gestart wordt met een waarschuwingsperiode van 6 weken

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens definitief geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 2